

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки

Географічний факультет
Кафедра економічної та соціальної географії

СИЛАБУС
вибіркової навчальної дисципліни
СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНА КАРТОГРАФІЯ

підготовки бакалавра
спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія)
освітньо-професійної програми Середня освіта. Географія. Економіка

*Силабус навчальної дисципліни складено
для денної та заочної форми навчання*

Луцьк – 2020

Силабус навчальної дисципліни «СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНА КАРТОГРАФІЯ» підготовки бакалавра, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014.07 Середня освіта. (Географія), за освітньо-професійною програмою Середня освіта. Географія. Економіка.

Розробник: к. геогр. н., доц. кафедри економічної та соціальної географії
Пугач С. О.

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри економічної та соціальної географії

протокол № 5 від 15 грудня 2020 р.

Завідувач кафедри: Л. Ю. Матвійчук

проф. Матвійчук Л. Ю.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань: 10 Природничі науки Спеціальність: 106 Географія Освітня програма: Географія Бакалавр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів: 120/4		
ІНДЗ: немає		Рік навчання: 3
		Семестр: 6
		Лекції: 30
		Практичні (семінарські): 30
		Самостійна робота: 52
	Консультації: 8	
	Форма контролю: залік	

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

Таблиця 2

Викладач	Пугач Сергій Олександрович
Науковий ступінь	Кандидат географічних наук
Вчене звання	Доцент кафедри географії
Посада	Доцент кафедри економічної та соціальної географії
Профайл	https://wiki.vnu.edu.ua/wiki/Пугач_Сергій_Олександрович
Телефон	+380501411548
e-mail	sergiy.puhach@eenu.edu.ua
Дні занять	http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?fbclid=IwAR0Ig022kgG6uqz4BeDLiLMQDb3XNDI40ZsBSW2E1TvkH_rkfv9pCCroHB4
Консультації	Очні консультації: 2 академічні години кожен четвер 13.25-14.45, аудиторія С-620

III. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Анотація курсу

Навчальна дисципліна „Суспільно-географічна картографія” складена у відповідності до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань: 10 Природничі науки, спеціальності 106 Географія, освітньої програми Географія і є однією з найважливіших у підготовці студентів географічного

факультету. Програма навчальної дисципліни складена у відповідності з навчальним планом.

Мета і завдання навчальної дисципліни

Предметом навчальної дисципліни є теоретичні та практичні аспекти картографування суспільних процесів та явищ. Суспільно-географічна карта, як просторова образно-знакова модель розміщення, властивостей, взаємозв'язків, динаміки населення, господарства, соціальної сфери є предметом суспільно-географічної картографії.

Метою викладання дисципліни „Суспільно-географічна картографія” є формування у студентів-географів теоретичних знань та практичних навичок для складання та використання суспільно-географічних (соціально-економічних) карт.

Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни студенти мають здобути наступні компетентності, навички та уміння:

Інтегральна компетентність

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у професійній діяльності з географії або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та суспільних об'єктів та процесів (**ІК**).

Загальні компетентності (ЗК)

- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. (**ЗК 1**);
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (**ЗК 2**);
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій (**ЗК 5**);
- здатність до проведення досліджень на відповідному рівні (**ЗК 6**);
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (**ЗК 7**);
- здатність працювати автономно (**ЗК 9**);

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК)

- здатність брати участь у плануванні та виконанні наукових та науково-технічних проектів (**ФК 1**);
- здатність застосовувати знання і розуміння основних характеристик, процесів, історії і складу природи і суспільства (**ФК 2**);
- здатність здійснювати збір, реєстрацію і аналіз даних за допомогою відповідних методів і технологічних та програмних засобів у польових і лабораторних умовах (**ФК 3**);

- здатність застосовувати кількісні методи при дослідженні сфер ландшафтної оболонки (**ФК 4**);
- здатність аналізувати склад і будову геосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах. (**ФК 5**);
- здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання (**ФК 6**);
- знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації (**ФК 7**);
- самостійно досліджувати природні матеріали та статистичні дані(у відповідності до спеціалізації) в польових і лабораторних умовах, описувати, аналізувати, документувати і презентувати результати (**ФК 8**);
- здатність до планування, організації та проведення досліджень і підготовки звітності (**ФК 9**);
- здатність ідентифікувати та класифікувати відомі і реєструвати нові об'єкти у географічній оболонці, їх властивості та притаманні ним процеси (**ФК 10**);
- здатність працювати в колективах виконавців, у тому числі в міждисциплінарних проектах (**ФК 11**).

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:
знати:

- історію становлення тематичної картографії в Україні.
- види, властивості, структуру, форми передачі та відображення картографічної інформації;
- об'єктно-орієнтовані технології складання соціально-економічних карт;
- функціональні можливості та принципи функціонування основних типів соціально-економічних карт;

вміти:

- збирати та опрацьовувати матеріали для складання соціально-економічних карт;
- обирати способи і методи складання різних типів соціально-економічних карт;
- складати та оформляти різні типи соціально-економічних карт.
- використовувати інформаційні можливості тематичної карти.

Структура навчальної дисципліни

Таблиця 3

Структура навчальної дисципліни для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції.	Практичні роботи	Самостійна робота	Консулт.	Форма контролю*/ Бали
Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні основи суспільно-географічної картографії						
Тема 1. Суспільно-географічна картографія як наукова дисципліна	8	2	2	-	4	ДС, РЗ /12(*0,222)
Тема 2. Основні етапи розвитку суспільно-географічної картографії	9	2	2	1	4	ДС, РЗ /12(*0,222)
Тема 3. Принципи, методи та особливості складання карт суспільно-географічної тематики	9	2	2	1	4	ДС, РЗ /12(*0,222)
Тема 4. Засоби і способи суспільно-географічного картографування	12	4	4	-	4	ДС, РЗ /24(*0,222)
Модульна контрольна робота 1						МКР / 20
Разом за змістовим модулем 1	38	10	10	2	16	33,3
Змістовий модуль II. Картографування компонентів суспільно-географічних комплексів						
Тема 5. Картографування населення і систем розселення	9	2	2	1	4	ДС, РЗ /12(*0,222)
Тема 6. Картографування енергетики і промисловості	8	2	2	-	4	ДС, РЗ /12(*0,222)
Тема 7. Картографування сільського та лісового господарства	9	2	2	1	4	ДС, РЗ /12(*0,222)
Тема 8. Картографування будівельної індустрії	9	2	2	1	4	ДС, РЗ /12(*0,222)
Тема 9. Картографування транспорту та економічних зв'язків	9	2	2	1	4	ДС, РЗ /12(*0,222)
Тема 10. Картографування сфери обслуговування	8	2	2	-	4	ДС, РЗ /12(*0,222)
Модульна контрольна робота 2						МКР / 20
Разом за змістовим модулем 2	52	12	12	4	24	33,4
Змістовий модуль III. Комплексне суспільно-географічне картографування. Використання та застосування соціально-економічних карт						
Тема 11. Картографування ТВК, загальноекономічні карти	8	2	2		4	ДС, РЗ /12(*0,222)
Тема 12. Картографування та дослідження суспільно-географічних об'єктів і явищ за допомогою ГІС	13	4	4	1	4	ДС, РЗ /24(*0,222)
Тема 13. Використання та застосування суспільно-географічних карт	9	2	2	1	4	ДС, РЗ /12(*0,222)
Модульна контрольна робота 3						МКР / 20
Разом за змістовим модулем 3	30	8	8	2	12	33,3
Усього годин	120	30	30	8	52	100

*Форма контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач / кейсів, ІНДЗ / ІРС – індивідуальне завдання / індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР / КР – модульна контрольна робота/

контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота виконується студентами згідно з розподілом годин за темами і включає в себе різні види самостійної роботи: вивчення конспекту лекцій та літературних джерел, підготовка до практичних робіт, самостійне вивчення окремих питань курсу, підготовка доповідей.

Таблиця 4

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Розвиток суспільної картографії в Україні	2
2	Картографічне моделювання. Методи використання карт	2
3	Основні засоби та способи підготовки карт суспільно-географічної тематики	2
4	Геоінформаційні системи та технології ГІС-картографування	2
5	Картографія і телекомунікації	2
6	Сучасні концепції суспільно-географічної картографії	2
7	Геозображення та сутність теорії геоіконіки	2
8	Національний Атлас України: концепція створення, структура та зміст.	2
9	Картографічна спадщина В. Кубійовича.	2
10	Картографічна інфраструктура України: суть, властивості, етапи розвитку, стан і перспективи.	2
11	Морські навігаційні карти.	2
12	Використання карт під час проектування.	2
13	Використання карт при моніторингу земель.	2
14	Використання карт у соціологічних дослідженнях.	2
15	Методологічні основи картографічного моделювання соціально-економічної інформації.	2
16	Старіння та оновлення тематичних карт.	2
17	ГІС-технології в оновленні соціально-економічних карт.	2
18	Навчально-краєзнавчий атлас обласного регіону: призначення, принципи створення, зміст, характеристика.	2
19	Серія картографічних атласів «Моя мала Батьківщина». Призначення, зміст, принципи створення, характеристика.	2
20	Дистанційні методи створення соціально-економічних карт	2
21	Особливості картографічного забезпечення викладання шкільного курсу «Географія України».	2
22	Емблемні та геральдичні геозображення.	2
23	Геозображення в засобах масової інформації.	2
24	Геозображення у рекламі.	2
25	Соціально-економічні карти для найменших.	2
26	Оперативні карти суспільних явищ.	2
	Разом	52

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо студента

Для одержання високого рейтингу необхідно виконувати наступні умови:

- не пропускати навчальні заняття, не спізнюватися на них та не займатися сторонніми справами на заняттях;
- чітко й вчасно виконувати навчальні завдання та завдання для самостійної роботи;
- виключати мобільний телефон під час занять і під час контролю знань;
- брати участь у контрольних заходах (поточний, модульний, підсумковий та контроль самостійної роботи).

За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі (змішана форма навчання) за погодженням із деканатом та керівником курсу.

Політика щодо академічної доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення принципів академічної доброчесності:

- виконувати усі поточні завдання та підсумковий контроль самостійно без допомоги сторонніх осіб;
- списування під час контрольних заходів (в т. ч. із використанням мобільних пристроїв) заборонено;
- надавати для оцінювання лише результати власної роботи;
- не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити Ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів;
- не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

Політика щодо дедлайнів та перескладання

Самостійно вивчати матеріал пропущеного заняття, за умов не виконання завдань практичних занять відпрацювати їх під керівництвом викладача та захистити у час передбачений графіком консультацій викладача.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (до -25 %). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин.

Орієнтований перелік питань до заліку

1. Основні принципи складання суспільно-географічних карт.
2. Зміст карт, його глибина, точність, сучасність, закінченість, виділення головного, єдність в показниках, у часі, оформленні карти.
3. Метод, спосіб, прийом картографування.
4. Основні методи складання суспільно-географічних карт (по статистичних матеріалах, літературних джерелах, економіко-географічна зйомка, генералізація).
5. Основні електронні картографічні редактори.

6. Особливості складання соціально-економічних карт дистанційними методами.
7. Системний і типологічний підхід до вивчення відображення розвитку і територіальної диференціації економічної і соціальної діяльності.
8. Динамічний, просторовий, комплексний підходи до вивчення розвитку об'єктів.
9. Вірогідний підхід при оцінці минулого і майбутнього.
10. Матеріали для складання суспільно-географічних карт і вимоги до них.
11. Умовні позначення.
12. Легенди суспільно-географічних карт.
13. Вибір засобів і способів картографування.
14. Зображувальні засоби картографування, їх класифікація, комбінації.
15. Спосіб картографування – картограма
16. Спосіб картографування – картодіаграма
17. Спосіб картографування – значковий
18. Спосіб картографування – крапковий
19. Спосіб картографування – ареалів
20. Спосіб картографування – ізоліній
21. Спосіб картографування - лінійних знаків і ліній руху
22. Спосіб картографування - якісного фону
23. Класифікація способів картографування.
24. Карти населення, їх значення, класифікація
25. Карти енергетики, їх значення, класифікація
26. Карти промисловості, їх значення, класифікації
27. Карти сільського господарства і лісового господарства, їх значення і класифікація
28. Карти будівельної індустрії, їх значення, класифікація
29. Картографування економічних зв'язків
30. Карти сфери обслуговування, їх значення, класифікація
31. Карти суспільно-географічних районів
32. Типологічний підхід при складанні загальноекономічних карт
33. Аналіз суспільно-географічної карти, атласу.
34. Охарактеризуйте картографічні прийоми населення і населених пунктів.
35. Карти розміщення населення і розселення.
36. Карти потенціалу поля розселення.
37. Карти демографічних характеристик населення.
38. Карти етнографічних особливостей населення.
39. Карти трудових ресурсів.
40. Карты маятникових міграцій.
41. Охарактеризуйте картографічні прийоми створення карт соціальної сфери.
42. Охарактеризуйте картографічні прийоми створення медико-географічних карт.
43. Охарактеризуйте специфіку мови карти, її сприйняття та роль легенди.

44. Розкрийте суть наочності, виразності, інформаційної ємності, читання і використання соціально-економічних карт.
45. Вкажіть особливості побудови карт мережі, забезпеченості та доступності.
46. Картографування соціальної сфери.
47. Класифікація карт соціальної сфери.
48. Карти доступності обслуговування.
49. Карти центрів обслуговування і карти районування.
50. Карти галузей сфери соціального обслуговування.
51. Карти комунального господарства.
52. Охарактеризуйте картографічні прийоми створення карти промисловості. Охарактеризуйте картографічні прийоми створення карти сільського господарства.
53. Охарактеризуйте картографічні прийоми створення карт лісового господарства та лісових ресурсів.
54. Охарактеризуйте картографічні прийоми створення карт транспорту.
55. Охарактеризуйте картографічні прийоми створення туристичних карт.
56. Класифікація карт промисловості.
57. Карти розміщення і розвитку промислового виробництва.
58. Карти сировинних ресурсів промисловості.
59. Карти енергетики.
60. Галузеві карти промисловості.
61. Синтетичні карти промисловості.
62. Карти умов і чинників в сільському господарстві..
63. Карти земельного фонду.
64. Карти матеріально-технічної бази і трудових ресурсів в сільському господарстві.
65. Карти рослинництва.
66. Карти тваринництва.
67. Карти лісового господарства.
68. Картографування будівельної індустрії.
69. Картографування транспорту та економічних зв'язків.
70. Карти пасажирських і вантажних перевезень.

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Навчальна дисципліна оцінюється за 100 бальною шкалою. Переведення балів внутрішньої 100 бальної шкали в національну шкалу здійснюється наступним чином:

Таблиця 5

Шкала оцінювання (національна та ECTS)

Сума балів за всі види	Оцінка	Оцінка за національною шкалою
------------------------	--------	-------------------------------

навчальної діяльності	ECTS	для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Дуже добре	
75 – 81	C	Добре	
67 – 74	D	Задовільно	
60 – 66	E	Достатньо	
1 – 59	F	Незадовільно	Незараховано (З можливістю повторного складання)

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Методичне забезпечення курсу

1. Пугач С. О. Суспільно-географічна картографія : конспект лекцій. – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2018. 68 с.
2. Пугач С. О. Суспільно-географічна картографія : метод. рекомендації. Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2015. 72 с.

Основна

3. Волошин В. У., Король П. П. Геоінформаційне тематичне картографування засобами ГІС MapInfo Professional : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Луцьк : Вежа-Друк, 2013. 280 с.
4. Дудун Т. В., Курач Т. М., Тітова С. В. Картографічне креслення та комп'ютерний дизайн : навчальний посібник. URL: http://www.geo.univ.kiev.ua/images/doc_file/navch_lit/Kart_kres.pdf (дата звернення: 26.09.2020).
5. Евтеев О. А. Проектирование и составление социально-экономических карт : Учебник. Москва : Изд-во МГУ, 1999. 224 с.
6. Жмойдяк Р. А. Социально-экономическая картография : курс лекций. Минск : БГУ, 2011 92 с.
7. Жупанський Я. І., Сухий П. О. Соціально-економічна картографія : підручник. Тернопіль, 1997. 274 с.
8. Козаченко Т. І., Пархоменко Г. О., Молочко А. М. Картографічне моделювання : Навч. посіб. Вінниця : Антекс-У ЛТД, 1999. 328 с.

Додаткова

9. Барський Ю. М., Пугач С. О. Просторовий аналіз сучасної територіальної реформи у Волинській області. *Економічний форум*. 2017. № 3. С. 44–50.
10. Барський Ю. М., Пугач С. О., Яковлев Т. В. Просторовий аналіз транспортної доступності територій у межах міста Луцька. *Економічні науки*:

збірник наук. праць Луцького національного технічного університету. Серія "Регіональна економіка". Вип. 13 (51). Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2016. С. 35–45.

11. Географические информационные системы : метод. указ. к лаб. работам. Ч. 1 / сост. А. В. Тамьяров, А. А. Шкромадо. Самара, 2011. 101 с.

12. Жмойдяк Р. А., Явид. П. П. Лабораторные занятия по картографии : метод. указ. и задан. для студ. географ. спец. Минск : Изд. центр БГУ, 2002. 184 с.

13. Король П. П., Пугач С. О., Мельничук М. М. Ретроазимутальні картографічні проєкції: передумови розробки та напрями використання. *Часопис картографії*. 2017. Вип. 17. С. 20–32.

14. Лажнік В., Пугач С. Просторовий аналіз особливостей розселення населення Волинської області з використанням центрографічного методу. *Часопис соціально-економічної географії* : міжрегіон. зб. наук. праць. Харків, ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. Вип. 22 (1). С. 112–117.

15. Лажнік В., Пугач С. Просторовий аналіз структури центральних місць адміністративних районів Волинської області з використанням центрографічного методу. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Географічні науки*. 2017. № 9 (358). С. 39–46.

16. Офіційний сайт програми MapInfo URL: <http://www.mapinfo.ru> (дата звернення: 26.09.2020).

17. Практикум по курсу «Компьютерное картографирование» : учеб.-метод. пособ. для вузов / сост. А. С. Горбунов, О. П. Быковская. Воронеж : Изд.-полиграф. центр ВГУ, 2007. 35 с.

18. Пугач С. О., Король П. П. Картографування промисловості Волинської області (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). *Часопис картографії* . 2016. Вип. 15. Ч. 2. С. 113–125.

19. Пугач С., Митчик Ю. Просторовий аналіз соціальних інтернет-мереж у Волинській області. *Економічна та соціальна географія*. 2018. Вип. 79. С. 14–21. <https://doi.org/10.17721/2413-7154/2018.79.14-21>

20. Топографическое черчение : Учебник для вузов / Н. Н. Лосяков, П. А. Скворцов, А. В. Каменецкий и др. Москва : Недра, 1986. 325 с.

21. Третьяк А. М., Другак В. М., Романський М. М., Музика А. О. Землепорядне проектування землеволодінь та землекористувань засобами програм MapInfo та Surfer : навч.-метод. посібник. Ч. І. – Київ : ТОВ "ЦЗРУ", 2003. 94 с.

22. Шоцкий В. П. Экономическая картография : учеб. пособие. Иркутск : Иркут. ун-т, 1989. 85 с.

23. Lazhnik V., Maister A., Puhach S. Spatial differentiations of trade links between Ukraine and Czechia. *Acta Universitatis Carolinae Geographica*. 2019. Vol. 54. No 2. P. 37–47.

24. MapInfo Professional 9.0 : Руководство пользователя / пер. с англ. New York : MapInfo Corporation, 2007. 618 с.